

УДК 378.147+616.36-002+613.95+614.253.4

ВИКЛАДАННЯ ПИТАНЬ ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ ГОСТРИХ ВІРУСНИХ ГЕПАТИТІВ У ДІТЕЙ ЛІКАРЯМ-ІНТЕРНАМ

Л.І. Гаріджук

Івано-Франківський національний медичний університет, м. Івано-Франківськ, Україна

lyusic@ukr.net

ПРЕПОДАВАНИЕ ВОПРОСОВ ДИАГНОСТИКИ И ЛЕЧЕНИЯ ОСТРЫХ ВИРУСНЫХ ГЕПАТИТОВ У ДЕТЕЙ ВРАЧАМ-ИНТЕРНАМ

Л.И. Гариджук

Ивано-Франковский национальный медицинский университет, г. Ивано-Франковск, Украина

lyusic@ukr.net

TEACHING DIAGNOSIS AND TREATMENT OF ACUTE VIRAL HEPATITIS IN CHILDREN TO INTERNS

L.I. Haridzhuk

Ivano-Frankivsk National Medical University, Ivano-Frankivsk, Ukraine

lyusic@ukr.net

Резюме. Мета дослідження – удосконалити знання лікарів-інтернів з питань етіопатогенезу, клініко-параклінічної діагностики, сучасних методів лікування та профілактики вірусних гепатитів (ВГ) у дітей.

Інфекційні хвороби, на превеликий жаль, є дуже небезпечними через значну тяжкість їх перебігу, часто не прогнозованість розвитку клінічної симптоматики та результатів лікування. Ця патологія залишається вагомою часткою серед причин дитячої смертності. Патологія печінки і жовчечивідних шляхів у дитячому віці є досить поширеною, характеризується постійним і тривалим перебігом, продовжуючись і в дорослих. У статті висвітлено досвід викладання проблемних питань діагностики, лікування та профілактики ВГ у дітей у програмі навчання лікарів-інтернів педіатрів на циклі «Дитячі інфекційні захворювання». Під час практичних занять з лікарями-інтернами особлива увага звертається на питання етіології, клініко-лабораторної діагностики, лікування та профілактики різних видів ВГ. Зокрема, значна увага надається питанню профілактики ВГ у дитячому віці. З цією метою на кафедрі розроблено навчально-методичний матеріал.

Ключові слова: лікарі-інтерни, вірусні гепатити, профілактика.

Резюме. Цель исследования – усовершенствовать знания врачей-интернов по вопросам этиопатогенеза, клинико-параклинической диагностики, современных методов лечения и профилактики вирусных гепатитов (ВГ) у детей.

Инфекционные болезни, к сожалению, очень опасны из-за значительной тяжести их течения, часто непрогнозируемость развития клинической симптоматики и результатов лечения. Эта патология остается весомой долей среди причин детской смертности. Патология печени и желчевыводящих путей в детском возрасте является довольно распространенной, характеризуется постоянным и длительным течением, продолжаясь и у взрослых. В статье отражен опыт преподавания проблемных вопросов диагностики, лечения и профилактики ВГ у детей в программе обучения врачей-интернов педиатров на цикле «Детские инфекционные заболевания». Во время практических занятий с врачами-интернами особое внимание обращается на вопросы этиологии, клинико-лабораторной диагностики, лечения и профилактики различных видов ВГ. В частности, значительное внимание уделяется вопросу профилактики ВГ у детей. С этой целью на кафедре разработан учебно-методический материал.

Ключевые слова: врачи-интерны, вирусные гепатиты, профилактика.

Abstract. The objective of the research was to improve interns' knowledge of the etiopathogenesis, clinical and paraclinical diagnosis, current methods of treatment and prevention of viral hepatitis in children.

Infectious diseases are unfortunately very dangerous due to their severe clinical course, often unpredictable clinical symptoms and treatment results. This pathology remains one of the most common causes of death among children. Pathology of the liver and biliary tract in childhood is quite common; it is characterized by prolonged clinical course continuing into adulthood. The article describes the experience of teaching problems of diagnosis, treatment and prevention of viral hepatitis in children to pediatric interns during the cycle of lectures "Children's Infectious Diseases". During practical training of interns special attention is paid to etiology, clinical and laboratory diagnosis, treatment and prevention of various types of viral hepatitis. In particular, significant attention is given to the prevention of viral hepatitis in childhood. For this purpose educational learning material was developed at the Department.

Keywords: interns; viral hepatitis; prevention.

Особлива увага при підготовці лікарів-інтернів педіатрів на циклі «Дитячі інфекційні захворювання» надається проблемі вірусних гепатитів (ВГ) у дітей. Така увага зумовлена великою поширеністю ВГ у дитячому віці. Останні роки XXI століття суттєво змінили наші уявлення про етіологію, патогенез, принципи лікування та профілактики ВГ [1, 2]. Ідентифіковані нові гепатотропні віруси (С, Е, F, G), значно змінились уявлення про патогенність вірусу В, з'явилися нові можливості етіотропного лікування ВГ. Нині налічується 8 типів ВГ – А, В, С, Д, Е, G, ТТ, SEN. Лабораторна діагностика дозволяє виявити маркери всіх видів вірусів, за виключенням двох останніх збудників.

Велике занепокоєння викликає той факт, що на зміну вірусного гепатиту А (ВГА), приходять ВГ з парентеральним шляхом передачі – вірусний гепатит В (ВГВ) та вірусний гепатит С (ВГС). В Україні серед дітей, хворих на ВГ, у 96,3% діагностується ВГА, у 2,7% - ВГВ і близько 1% - ВГС. У дітей першого року життя переважають парентеральні гепатити: ВГВ діагностується у 57,8% випадків, ВГС – у 20,6%, ВГА – у 8,8%, цитомегаловірусний гепатит – у 5,8% і у 6% випадків розшифрувати етіологію ВГ не вдається [3]. Одним із найбільш тяжких наслідків гострих ВГВ та ВГС є фульмінантні форми, що проявляються гострою печінковою недостатністю.

Незважаючи на значні успіхи медичної науки у боротьбі з різними хворобами, рівень розповсюдженості захворювань печінки залишається вкрай високим. Найбільш частим етіологічним чинником гепатитів є віруси. Частина з них притаманна факультативна тропність до гепатоцитів (віруси родини *Herpesviridae*, кору, червоної висипки, аденовіруси, ентеровіруси з групи Коксакі Аі В та ЕСНО тощо). Інша частина має облігатну тропність до гепатоцитів: віруси власне гепатоцитів.

На кафедрі дитячих хвороб післядипломної освіти ННІПО Івано-Франківського національного медичного університету вивчення даної теми узгоджено типовим навчальним планом та програмою інтернатури випускників медичних вищих навчальних закладів освіти III – IV рівнів акредитації за спеціальністю «Педіатрія» 2013 р., відповідно до якої робочий план передбачає лекцію (2 години), семінар (2 години) та практичне заняття (2 години).

Особлива увага приділяється навчально-методичному забезпеченню лекційного матеріалу, у якому висвітлюються найбільш сучасні питання діагностики, диференційної діагностики, лікування та профілактики ВГ у залежності від етіології та віку дитини. Під час лекції використовується мультимедійна та відеопрезентація, наочні схеми патогенезу, діагностики, лікування. Для активізації слухачів застосовуються приклади з практичної роботи лектора з коментарями, що дозволяє акцентувати увагу лікарів-інтернів на найважливіших аспектах теми.

В рамках семінарського заняття велика увага приділяється проблемі ВГ з позиції інтегрованого ведення хвороб дитячого віку. Дана стратегія об'єднує ряд ефективних заходів для попередження смертності, зниження частоти і тяжкості захворювань, а також для оптимізації росту та розвитку дітей [4]. Стратегія інтегрованого ведення хвороб дитячого віку базується на синдромальному підході, який дає змогу визначитися з проблемою, тяжкістю стану, порядком надання допомоги з урахуванням реально існуючих можливостей первинної ланки медико-санітарної допомоги. Ведення дитини раннього віку з ВГ відповідно до даної стратегії передбачає оцінку клінічних ознак, класифікацію ВГ, яка дозволяє «сортувати» пацієнтів на рівні надання первинної допомоги, визначити тактику подальшого лікування та ведення дитини.

При проведенні практичного заняття лікарям-інтернам потрібно акцентувати увагу на важливості виявлення даної патології, привернути увагу до значної поширеності в усіх регіонах, серед різних верств населення. Важливість вивчення цієї проблеми зумовлена не тільки високою захворюваністю, а й тяжкістю клінічних проявів, тривалим перебігом і частими тяжкими наслідками – розвитком злоякісних форм або хронічного гепатиту, цирозу печінки.

Переважає безжовтяничних та інапарантних форм вірусних гепатитів сприяє епідемічному росту захворюваності. Широкий діапазон клінічних проявів – від субклінічних і безжовтяничних форм до блискавичного перебігу вірусного гепатиту створює значні труднощі для діагностики. Тому знання діагностичних критеріїв вірусних гепатитів необхідні лікарям для ранньої діагностики, своєчасного лікування і профілактики цього захворювання.

Наведені дані є більш, ніж переконливі для того, щоб майбутні педіатри зрозуміли важливість профілактики, виявлення та своєчасного адекватного лікування ВГ у дітей.

Особливу увагу лікарів-інтернів слід звернути на механізми передачі, етіологічні фактори та причини ризику виникнення ВГ у дітей. Акцентується увага на тому, що ВГ з парентеральним механізмом передачі: В, С, Д, G, TTV, SEN із них В і С можуть передаватись статевим, контактно-побутовим, а також перинатальним чи вертикальним. При детальному вивченні класифікації доцільно звернути увагу на типову (жовтянична) та атипову (безсимптомна, фульмі-

нантна або блискавична) форми ВГ. Особливу увагу слід приділити динаміці симптомів та діагностичним критеріям інкубаційного, продромального, жовтяничного, безжовтяничного та періоду реконвалісценції ВГ у дітей [5].

Опрацювання розділу клінічних аспектів ВГ ґрунтується на тому, що клінічна картина складається із загальних симптомів жовтяничного (максимальний розвиток інтоксикаційного синдрому, гепатоспленомегалія з вираженим холестаазом, тривала жовтяниця) та безжовтяничного періодів та детермінуються ступенем тяжкості недуги. Опрацювання даної теми передбачає вирішення ситуаційних задач та впровадження рольових ігор.

У питаннях лабораторної діагностики ВГ акцентується увага на специфічній та неспецифічній діагностиці, а також на динаміку серологічних маркерів гострого та хронічного гепатиту В та D. На цьому етапі заняття лікарі-інтерни вирішують тест-блок по діагностиці різних варіантів ВГ у дітей.

Диференційна діагностика ВГ проводиться з тими захворюваннями, які супроводжуються жовтяницею, а саме: надпечінкові жовтяниці (гемолітичні анемії, інтоксикації, масивні крововиливи); печінкові жовтяниці: (синдром Жильбера, Криглера-Наджара, Дабіна-Джонсона, Ротора, інфекційний мононуклеоз, лептоспіроз, псевдотуберкульоз); підпечінкові жовтяниці: пухлини гепатопанкреатодуоденальної зони, кісти холедоха, камінці жовчної протоки. Лікарям-інтернам пропонується для розв'язання ряд клінічних завдань з диференційної діагностики ВГ у дітей.

Крім того, додатково, у вигляді самостійної роботи, лікарі-інтерни опрацьовують матеріал, що стосується диференційної діагностики різних патогенетичних варіантів ВГ у дитячому віці. Для індивідуальної самостійної підготовки інтернів на кафедрі забезпечений вільний доступ до Wi-Fi, що дозволяє користуватися в тому числі й матеріалами з web-сторінки кафедри.

Особливу увагу лікарів-інтернів потрібно звернути на основні принципи лікування вірусних гепатитів залежно від форми та ступеня тяжкості. Термін проведення основного етапу та реабілітаційної терапії регламентовані рекомендаціями ВООЗ та наказами МОЗ України. Акцентується увага лікарів-інтернів на специфічній профілактиці ВГ та профілактиці контактних осіб. Наприкінці заняття лікарям-інтернам пропонується проведення міні-курації зі складанням протоколу діагностики та плану лікування.

Важливим засобом якісної підготовки інтернів до інтегрованого іспиту «Крок-3» та контролю знань є проведення тренувального тестування. З цієї метою на кафедрі існує база тестів з дитячих інфекційних захворювань різного рівня складності, які містять певну змістовну інформацію, зручні у користуванні, охоплюють питання надання невідкладної допомоги, питання диференційної діагностики.

Висновки

Таким чином, наведені дані з проблеми вірусних гепатитів є більш, ніж переконливі для того, щоб майбутні педіатри зрозуміли важливість профілактики, виявлення та своєчасного адекватного лікування вірусних гепатитів у дітей. Практичні заняття допомагають лікарям-інтернам педіатрам на циклі «Дитячі інфекційні захворювання» отримати належний рівень оволодіння теоретичними знаннями і практичними вміннями з проблеми вірусних гепатитів у дітей.

Література

1. Жуков Ю.Б. Инфузионно-трансфузионная терапия при инфекционных болезнях у детей и взрослых / Ю.Б. Жуков, Л.В. Колодилов // – М.: МЕДпресс-информ, 2005.
2. Кишкун А.А. Иммунологические исследования и методы диагностики инфекционных заболеваний в клинической практике

/ А.А. Кишкун // – М.: «Мед. Информ. Агенство», 2009.-712 с.
3. Крамарьов С.О. Інфекційні хвороби у дітей / С.О. Крамарьов, О.Б. Надрага, Л.В.Пипа та ін.; // К.: ВСВ «Медицина». – 2010. – 392 с.
4. Снігар В.І. Етапна невідкладна допомога дітям / В.І. Снігар,

Г.І. Белебезьєв // – Київ: «Здоров'я України», 2006.
5. Тимченко В.Н. Інфекційні болезни у детей / В.Н. Тимченко, Л.В. Быстрыкова // – СПб.: СпецЛит, 2007.

Одержано 04.04.2016 року.

УДК 378.147

МОТИВАЦІЯ ДО НАВЧАННЯ - НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ОСВІТЬОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Н.М. Кулаєць

Івано-Франківський національний медичний університет

МОТИВАЦИЯ К ОБУЧЕНИЮ – НЕОТЪЕМЛЕМАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В ВЫСШЕМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ

Н.М. Кулаец

Ивано-Франковский национальный медицинский университет

MOTIVATION FOR LEARNING AS AN INTEGRAL PART OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT

N.M. Kulaiets

Ivano-Frankivsk National Medical University, Ivano-Frankivsk, Ukraine

Резюме. У статті викладені основні шляхи підвищення професійної мотивації до навчання у студентів вищих медичних навчальних закладів. Підготовка професійно компетентних фахівців є однією з найактуальніших проблем сучасної медичної освіти. Це висуває особливо високі вимоги до викладання клінічних дисциплін. В умовах зростання інформаційного навантаження на студентів і одночасного зменшення кількості годин, відведених на вивчення цих дисциплін, на перший план виступає проблема формування мотивації.

Ключові слова: професійна мотивація, навчальна активність, самостійна робота.

Резюме. В статье изложены основные пути повышения профессиональной мотивации к обучению студентов высших медицинских учебных заведений. Подготовка профессионально компетентных специалистов является одной из самых актуальных проблем современного медицинского образования. Это выдвигает особенно высокие требования к преподаванию клинических дисциплин. В условиях роста информационной нагрузки на студентов и одновременного уменьшения количества часов, отведенных на изучение этих дисциплин, на первый план выступает проблема формирования мотивации.

Ключевые слова: профессиональная мотивация, учебная активность, самостоятельная работа.

Abstract. The article presents the main ways of increasing professional motivation for learning in students of higher medical educational institutions. Training of professionally competent specialists is one of the most urgent problems of modern medical education. It requires particularly high demands on teaching clinical disciplines. With the growth of information load on students and a simultaneous reduction in the number of hours for studying these disciplines the problem of motivation formation is the primary one.

Keywords: professional motivation; educational activity; independent work.

Успішність навчання у навчальному закладі залежить від мотиваційної складової, адже мотивація досягнення підвищує навчальну активність. «Сильні» і «слабкі» студенти відрізняються один від одного, в основному, не за рівнем інтелекту, а за вмотивованістю до діяльності, за тим, в якій мірі у них розвинена професійна мотивація. Вона складається з оцінювання студентами різних сторін навчального процесу, його змісту, форм, способів організації, з точки зору їхніх особистих потреб і цілей, які можуть співпадати або не співпадати з цілями навчання. Так, за результатами аналізу мотивації до навчання у студентів спостерігається досить висока зацікавленість до професії і прагнення мати високі знання. Інакше кажучи, переважає бажання набути професійної майстерності у процесі навчальної діяльності. У старшокурсників прагнення до знань, висока зацікавленість до професії спостерігається у 82-86% осіб. Студенти ж, які відзначаються слабкою успішністю, серед причин своїх невдач на перший план ставлять великий обсяг інформації,

високі вимоги викладачів, нестачу часу на підготовку до занять тощо, інакше кажучи, шукають виправдання, демонструючи цим низький рівень вмотивованості.

Мотивацію студентів до навчання можна умовно розділити на три складові: мотивація до відвідування лекцій та засвоєння лекційного матеріалу; зацікавленість до оволодіння практичними навичками; професійна вмотивованість до самостійної роботи як позааудиторної, так і на практичному занятті.

Більшість викладачів визнають, що контроль за присутністю студентів на лекціях є, звичайно, сильним мотивом для відвідування занять. У той же час на лекції до педагогів, які всебічно забезпечують свої заняття інноваційними технологіями, володіють справжнім мистецтвом емоційного викладу, збагаченого яскравими прикладами із клінічної практики, студенти поспішають без будь-якого примусу. При цьому своєю метою викладачі вбачають навчити студентів учитися, щоб протягом усього життя вони могли понов-